

YENİ MADEN MEVZUATINDA MADEN MÜHENDİSİNİN YERİ

Nejat TAMZOK :: Maden Yüksek Mühendisi, TMMOB Maden
Mühendisleri Odası Genel Sekreteri

"3213 Sayılı Maden Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı", 26 Mayıs 2004 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nda görüşülerek kabul edilmiştir. Söz konusu tasarı, 4 Haziran 2004'te Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından onaylanmış, 5 Haziran 2004 tarih ve 18785 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

1985 yılında 6309 sayılı Maden Kanunu'nun yerine çıkarılan 3213 sayılı yasanın, sektörün sorunlarına çözüm getiremediği görüşünden hareketle yapılan değişiklikler, yaklaşık 8 aylık bir çalışma ile yönetmeliklere de yansıtılmıştır. *Maden Kanunu Uygulama Yönetmeliği ile Maden Kanunu 1 (a) Grubu Madenleri ile İlgili Uygulama Yönetmeliği*, 3 Şubat 2005 tarih ve 25716 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kum, çakıl ve taş ocağı işletmeciliği ile Ereğli Taşkömürü Havzası'nın Kanun kapsamına alınması, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'ne, herhangi bir ruhsat veya izne gerek kalmadan, madencilik yapılabilecek bütün sahalarda arama izni verilmesi gibi önemli hususları da içeren yeni "*Maden Mevzuatı*", sektörde Maden Mühendisi'nin yerine ilişkin de bazı değişiklikler getirmektedir.

Maden Mühendisleri Odası, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından hazırlanan yeni "*Maden Mevzuatı'nın* geliştirilmesi sürecinin her aşamasında müdahil olmaya ve diğer pek çok hususun yanında maden mühendisinin madencilik sektöründeki önemine ilişkin görüşlerini de tasarıya yansıtmaya gayret göstermiştir. Ancak, bu süreçte, madencilik defincecilik gibi algılayan, mühendis gereksiz bir maliyet unsuru olarak gören çeşitli ke-

simlerin, "mühendis" kelimesinin mevzuattan tamamen çıkarılmasına yönelik çaba içerisinde buldukları görülmüştür. Söz konusu engellemeler nedeniyle, "*madencilik faaliyetlerinin her aşamasında en az bir maden mühendisinin istihdamı*!" hedefine ulaşamamış, bununla beraber, eski mevzuata göre belirli kazanımlar da elde edilmiştir.

Teknik Nezaret

Maden üretiminde maden mühendisinin yeri, kanun ve ilgili yönetmeliklerinde "*teknik nezaret*" başlığı altında yer almaktadır.

5177 Sayılı Kanunla Değişik 3213 Sayılı Maden Kanunu'nun, maden mühendisleri açısından getirdiği en önemli değişiklik, bu kanun kapsamındaki herhangi bir madenin her ne sebeple olursa olsun, bir maden mühendisinin nezareti olmaksızın üretilmeyecek olmasıdır.

Değişiklik öncesi, "*işletme süresince bir maden mühendisinin nezaretçi olarak görevlendirilmesi*" yeterli görülürken, bu defa nezaret görevi üretimle ilişkilendirilmektedir. Söz konusu kanunun 31. Maddesi birinci fıkrası son derece açıktır: "*Maden üretimi, bir maden mühendisi nezaretinde yapılır.*"

Kanunun, *Tanımlar* başlığı altındaki *Madde 3te* ise Nezaret ve Nezaretçi kavramları tanımlanmaktadır:

Nezaret: işletmelerin tekniğine ve emniyet nizamnamelerine uygun olarak yürütülmesinin kontrolü.

Nezaretçi: işletmelerin teknik ve emniyet yönünden nezaretini yapan sorumlu ve yetkili maden mühendisi.

Dolayısıyla, Kanun'un 2. Maddesinde Maden olarak sayılan herhangi bir maddenin üretimi, - hangi ölçekte olursa olsun ve hangi kuruluş tarafından yapılırsa yapılsın- mutlaka bir maden mühendisi nezaretinde yapılacaktır* Yani, söz konusu üretimin yapıldığı işletmenin tekniğine ve emniyet

* Bununla beraber, *Maden Kanunu Uygulama Yönetmeliği'nin 87. Maddesinde "Teknik nezaretçi olmadan yapılan üretim" başlığı altında "Maden mühendisi istihdamı veya nezareti gerçekleştirilmeden üretim yapılması halinde ruhsat teminatı irat kaydedilerek faaliyet durdurulur. Maden mühendisi istihdamı/nezareti sağlanması ile faaliyete izin verilir. Ancak, bu Yönetmeliğin 44 ve 49 uncu maddelerinde yer alan hükümlere göre yapı ve inşaat hammaddeleri üretimi için izin alan kamu kurum ve kuruluşlarına bu hüküm uygulanmaz." denilmekle, Kanun'da öngörülmeleyen bir istisna düzenlemesi Yönetmelikte yapılmaktadır. Bu düzenlemenin usulsüz olacağı açıktır.*

mevzuatına uygun olarak yürütülmesinin kontrolü görevi bir maden mühendisinindir.

Burada önemli bir diğer husus ise, söz konusu maden mühendisinin, kanun maddesi ile denetimden sorumlu tutulması, ancak aynı zamanda yetkili de kılınmasıdır. Maden mühendisine kanun ile verilen bu yetki, sorumluluklarını yerine getirirken kendisine önemli bir kolaylık sağlayabilecektir.

Kanunun 31. Maddesi birinci fıkrasının, "*Maden mühendisinin daimî olarak istihdam edileceği işletme büyüklüğü ile istihdam usul ve esasları Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir*" cümlesinde yer alan "*daimi istihdam*" ifadesi, söz konusu maddenin "*Teknik Nezaret*" başlığını taşıyor olması nedeniyle, ilk bakışta işletmedeki uygulamaları yürütecek (maden ocağı işletmeciliğini yapacak) bir maden mühendisini çağrıştırmamaktadır.

Bu noktada, uygulamayı yapanın kendi uygulamalarını denetlemesinin anlamlı olamayacağı nedeniyle, işletmede uygulamaları yürütecek maden mühendisi ile teknik nezaretçinin farklı kişiler olması gerektiği söylenmelidir. Daha doğru bir deyişle, daimi istihdam edilsin ya da edilmesin, teknik nezaretçinin, işletmelerdeki faaliyetleri yürütmesi doğru olmayacaktır.

Maddenin ikinci paragrafında yer verilen, "*İşletmede istihdam edilen maden mühendisinin 4857 sayılı İş Kanununun 82 nci Maddesinde belirtilen iş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik elemanların üstlendiği görev ve sorumluluğu da yerine*

getirir" ifadesinde yer alan maden mühendisi de, yine yukarıda belirtilen gerekçe nedeniyle faaliyetlerin yürütümünde görev almamalıdır. Tersine bir uygulama, mühendisin kendi uygulamalarını kendisinin denetlemesi sonucunu verir ki, bu husus İş Kanunu'nun geneline aykırı olacaktır.

Dolayısıyla, Kanunun 31. Maddesi, önemli soru işaretlerine neden olmaktadır. Bu durum, kanunun hazırlanması sürecinde, hazırlık çalışmalarına katılan bazı kesimler tarafından, maden mühendisinin, maden ruhsatı sahibine maliyet unsuru olarak görülmesi ve işletmede birbirinden ayrı tutulması gereken uygulama ve denetim gibi görevlerin aynı kişiye yaptırılmak istenmesi nedeniyle ortaya çıkmıştır. Gerçekte, teknik elemanı maliyet unsuru olarak gören anlayış, söz konusu mevzuatın bütününe yansımış ve bu nedenle gerek kanunun kendi içinde, gerekse kanun ile yönetmelikleri arasında önemli uyumsuzluklara yol açmıştır.

Teknik nezaretçi ile daimi istihdam arasındaki ayrım, gerek Kanun gerekse Yönetmeliklerde tam olarak ortaya konulamamış olmakla birlikte, kanun hazırlayıcılarının niyetinin, işletmede daimi olarak istihdam edilen ve madencilik uygulamalarını yürüten maden mühendisinin aynı zamanda teknik nezaretçilik de yapabilmesini sağlamak olduğu bilinmektedir. Bu husus, Uygulama Yönetmeliği'nin 110. maddesi son fıkrasında yer alan "*daimi nezaret görevi üstlenmiş olan mühendisler, gerekli şartları sağladıkları taktirde aynı zamanda o işletme için teknik nezaret görevi de yapabilirler.*" cümlesinde de açıkça belirlenmektedir. Ancak, bu durum, işletmelerde kamu adına denetim işlevi gören, kamuya işletmelerle ilgili bilgileri aktaran ve hatta gerektiğinde kamu yetkisini kullanarak işletmeleri kapatabilen teknik nezaretçinin aynı zamanda işletme sahibinin işletme ile ilgili vereceği görevleri yerine getiren bir işletme personeli de olabileceği son derece çelişkili ve hatalı bir çalışma biçimi yaratmaktadır. Böylesi bir çalışma sisteminin olumsuzluklara yol açması kaçınılmazdır.

Gerçekte, eski mevzuatta da yer alan ve kamu

adına denetim yapan teknik nezaretçinin, ücretini denetlediği işletmenin sahibinden almak zorunda olduğu sistem son derece hatalıdır. Bu sistem, geçmiş dönemde pek çok sorunlara yol açmıştır ve yeni düzenlemeler ile de çözüme kavuşturulamamıştır. Maden Mühendisleri Odası'nın bu konudaki çözüm önerisi, ruhsat sahibinin teknik nezaretçi ücretini Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına ait bir banka hesabına yatırması ve teknik nezaretçinin ücretini bu hesaptan her ay düzenli alması şeklindedir. Bu öneri, maalesef onay görmemiş, ancak sorun da çözülememiştir.

31. Maddenin üçüncü paragrafı ise, maden mühendisi istihdamı veya nezareti gerçekleşmeden maden üretiminin yapılamayacağı hususuna bir diğer vurguyu yapmaktadır. "*Maden mühendisi istihdamı veya nezareti gerçekleşmeden üretim yapılması halinde ruhsat teminatı irad kaydedilerek faaliyet durdurulacaktır*". Bu noktada, maden mühendisi istihdamı veya nezareti gerçekleşmeden üretim yapılıp yapılmadığına ilişkin yeterli denetimin, mevcut örgüt yapısındaki eksiklikler nedeniyle Maden İşleri Genel Müdürlüğü'nce yerine getirilip getirilemeyeceği noktasında kaygılar bulunmaktadır.

Maden üretiminde maden mühendisinin yeri, kandan alınan yetkiyle "*Maden Kanunu Uygulama Yönetmeliği*" ile "*Maden Kanunu 1 (a) Grubu Madenleri ile ilgili Uygulama Yönetmeliği*" nde de düzenlenmiştir.

"*Maden Kanunu Uygulama Yönetmeliğinde Teknik Nezaretçi, "işletmelerdeki faaliyetlerin teknik ve emniyet yönünden nezaretini yapan, Kanunun 29 uncu maddesi gereği faaliyet bilgi formunun hazırlanmasından sorumlu ve yetkili maden mühendisi"* şeklinde tanımlanmaktadır.

"*Maden Kanunu Uygulama Yönetmeliği'nin "Teknik Nezaretçilik"* başlıklı Üçüncü Kısmı'nda; teknik nezaretçinin görevi ve atanması ile teknik ve daimi nezaret için ruhsat sayıları, yetki ve sorumluluklar düzenlenmektedir.

Yönetmelikte ilk göze çarpan husus, teknik nezaretçinin, Maden Kanunu'ndan gelen görevlerinin yanında, 4857 sayılı İş Kanunu çerçevesinde yer alan ilgili görevleri de yerine getirmekle yükümlü

tutulmasıdır. Bu durum, teknik nezaretçinin, Maden Kanunu gibi İş Kanunu ile ilgili de bilgi sahibi olmasını gerekli kılmaktadır. Teknik nezaretçinin, İş Kanunu nun madde ve yönetmeliklerinde yer alan hangi görevleri yerine getirmekle yükümlü tutulduğu ayrı bir inceleme konusudur.

Teknik nezaretçi ataması, geçmiş yasal düzenlemelerde de olduğu gibi yine, "Teknik Nezaretçi Atama Belgesi'nin Maden İşleri Genel Müdürlüğü'nce onaylanması ile gerçekleşmektedir.

Ancak, yeni düzenlemeler ile, "Teknik Nezaretçi Atama Belgesi'nde Maden Mühendisleri Odası onayının da bulunma zorunluluğu getirilmiştir. Oda onayını almamış belgelerin Maden İşleri Genel Müdürlüğü'nce onaylanması yasal olarak mümkün olmayacağından atama gerçekleşmeyecektir. Bu uygulama, sektörde maden mühendisinin etkinliğinin artırılmasına yönelik olarak, mesleki denetimin uygulanabilmesine olanak sağlaması bakımından önemlidir.

Genel olarak mesleki denetim ile; maden mühendisliği hizmetlerinin mesleki, bilimsel ve teknik esaslar ile ülke ve meslektaş yararları yönünde gelişmesini temin etmek, üretilen hizmetlerin Oda standart ve yönetmelikleri ile ülkemizde geçerli diğer standart ve yönetmeliklere uygunluğunu sağlamak, Oda tarafından belirlenen maden mühendisliği hizmetleri asgari ücret uygulamasını denetlemek ve meslektaşlar arasında oluşabilecek haksız rekabeti engellemek amaçlanmaktadır.

Maden Mühendisleri Odası'nın söz konusu belgeyi onaylayabilmesi, maden mevzuatı ile Oda'nın kendi kuruluş mevzuatının gerektirdiği usul ve esaslar çerçevesinde olabilecektir. Bu usul ve esaslar, Oda'nın mesleki denetim yönetmelikleri aracılığıyla Oda üyesi maden mühendislerine aktarılmalıdır.

Teknik Nezaretçinin Nitelikleri

Yeni maden mevzuatında, geçmişte olduğu gibi yine, teknik nezaret görevini üstlenebilmek için TC vatandaşları ve maden mühendisi olmak koşulları aranmaktadır. Ancak, meslekte beş yıl geçirmiş